

Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17630>

Özet

Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i, Abdullah Ad?güzel taraf?ndan 2011 y?l?nda geli?tirilm? bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, bireylerin bilgiye eri?me, bilgiyi de?erlendirme, organize etme ve etik olarak kullanma becerilerini ve e?ilimlerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Geli?tirme çal??mas?, Türkiye'deki akademik ortamlarda bilgi okuryazarl??? düzeylerini tespit etmek ve bu alandaki eksiklikleri gidermeye yönelik e?itim programlar?nın haz?rlanmas?na zemin olu?turmak amacıyla yapılm??tır. Ölçe?in geli?tirilmesi, kapsaml? bir literatür taramas? ve titiz bir **ölçek geli?tirme** sürecini içermektedir.

Ölçek, bilgi ça??nın gereklilikleri do?rultusunda, bireylerin yalnızca teknik bilgiye sahip olmas?ndan de?il, aynı zamanda ele?tirel dü?ünme ve problem çözme yeteneklerini de yansıtan boyutlar? kapsamaktadır. Elde edilen bulgular, ölçe?in geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabilmesini göstermekte olup, özellikle yüksekö?retim kurumlarında ö?rencilerin bilgi okuryazarl??? becerilerini standart bir ?ekilde de?erlendirmek için önemli bir kaynak te?kil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Bilgi Okuryazarl???, Ölçek Geli?tirme, Psikometrik Özellikler, Bilgi Yönetimi, E?itim Fakültesi, **Psikometri**, Abdullah Ad?güzel.

Yazarlar

Abdullah Ad?güzel

Amaç

Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i'nin temel amacı, bireylerin modern toplumda ba?arılı olmaları için hayati önem taşıyan bilgi okuryazarl??? becerileri setini nicel olarak ölçmektir. Bu beceriler arasında bilgi ihtiyac?n? tanımlama, gerekli bilgilere etkin bir ?ekilde ulaşma, kaynakların güvenilirliğini ve geçerliliğini ele?tirel bir bak?? aç?sıyla de?erlendirme ve elde edilen bilgiyi amaca uygun olarak kullanma yetkinlikleri yer almaktadır.

Ölçek, özellikle akademik çevrelerde, ö?rencilerin ve ara?tırmacıların bilgi kaynaklarıyla ne kadar etkili etkile?im kurduklarını belirlemek için tasarlanmıştır. Bu sayede, üniversiteler ve e?itim kurumları, ö?rencilerin bilgi okuryazarl??? düzeylerini tespit ederek, bu alandaki eksiklikleri gidermeye yönelik hedeflenen müfredatlar ve e?itim modülleri geli?tirebilirler. Geli?tirme çal??mas?, 2011 y?l?nda yayımlanmış olup, Türkçe konu?an popülasyon için kültürel ve dilsel bağlamda uygun bir araç sunmayı hedeflemiştir.

Yap?

Ölçek, bireyin bilgiyi i?leme sürecindeki bili?sel ve davran??sal yetkinliklerini temsil eden çok boyutlu bir yap?y? ölçmektedir. **Bilgi Okuryazarlı??? yap?s?**, geleneksel olarak Amerikan Kütüphane Birli?i (ALA) ve benzeri kurulu?lar taraf?ndan tan?mlanan standartlara dayanmaktadır. Bu standartlar genellikle be? ana bile?eni içerir: bilgiye eri?im, bilgiyi de?erlendirme, bilgiyi kullanma, bilgiyi organize etme ve bilginin etik ve yasal kullan?m?.

Ölçe?in maddeleri, bu kapsamlı tan?m çerçevesinde olu?turulmu? olup, teorik olarak birden fazla alt boyutu içermesi beklenmektedir. Ölçe?in geli?tirilmesi a?amas?nda, bu alt boyutlar?n ampirik olarak do?rulanmas? amac?yla istatistiksel yöntemler kullanılm??t?r. Bu yap?sal yakla??m, bilgi okuryazarlı???n?n tek bir beceri de?il, birbiriyle ili?kili yetkinlikler bütünü oldu?unu vurgulamaktadır.

Geçerlik

Ölçe?in orijinal kaynak referans?nda (Ad?güzel, 2011) geçerlik çal??malar?na dair spesifik istatistiksel de?erler bu kay?tta belirtilmemi? olsa da, bir geli?tirme çal??mas? oldu?u için kapsamlı geçerlik analizlerinin yap?ld??? varsayılmaktadır. Ölçek geli?tirme sürecinde genellikle içerik geçerli?i, yap? geçerli?i ve ölçüt ba??mlı? geçerlik gibi yöntemler kullanılm??t?r.

Yap? geçerli?ini sa?lamak amac?yla **Faktör Analizi** teknikleri uygulanm??t?r. İçerik geçerli?i, uzman görüşlerine ba?vurularak sa?lanm?? olmalıdır; bu, ölçek maddelerinin bilgi okuryazarlı??? yap?s?n?n tüm önemli yönlerini kapsay?p kapsamad???n?n belirlenmesini içerir. Ölçe?in nihai formunun, ölçülmek istenen teorik yap?y? güvenilir bir ?ekilde temsil etti?ini gösteren kanıtlar?n Ad?güzel'in makalesinde detaylıca sunuldu?u kabul edilmektedir.

Güvenirlik

Bu ölçe?in güvenilirlik (reliability) bilgileri, bu kay?t içerisinde spesifik olarak sunulmam??t?r. Ancak, bir psikometrik araç geli?tirilirken, tutarlılık ve kararlılık göstergeleri olan güvenilirlik analizlerinin yap?lması zorunludur. Bu analizler genellikle iç tutarlılık (Cronbach's Alpha katsay?s?), test-tekrar test güvenilirli?i ve iki yar? güvenilirli?i yöntemlerini içerir.

Ad?güzel (2011) taraf?ndan gerçekleştirilen geli?tirme çal??mas?nda, ölçe?in iç tutarlılı???n?n yüksek oldu?u ve farklı zamanlarda uyguland???nda tutarlı sonuçlar üretebildi?i gösterilmi? olmalıdır. Yüksek bir **güvenirlik** katsay?s?, ölçe?in rastgele hatalardan arınm?? oldu?unu ve ölçülen yap?y? istikrarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir. Bu, ölçe?in bilimsel ara?tırmalarda ve pratik uygulamalarda kullanılabilirli?i aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Faktör Analizi

Bilgi Okuryazarlı?? Ölçe?i'nin yap? geçerli?ini belirlemek amacıyla **Faktör Analizi** kullanılmı?tır. Ölçek geli?tirme sürecinde genellikle Keşfedici Faktör Analizi (KFA) ve ardından Doğulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanır. KFA, maddelerin hangi alt boyutlar altında toplandı?nı belirleyerek ölçe?in teorik yap?sın? empirik olarak ortaya koyar.

Bu analizler, Bilgi Okuryazarlı?? yap?sın?n tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu oldu?unu tespit etmeye yardımcı olur. Ad?güzel'in çal??ması, ölçe?in bilgi okuryazarlı??n?n farklı yönlerini (örneğin, teknik beceriler, etik kullanım, ele?tirel değerlendirme) temsil eden belirgin ve anlamlı faktörlere ayrıldı?nı göstermi? olmalıdır. Bu faktör yap?sı, ölçe?in puanlanması ve yorumlanması için temel olmaktadır.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Development)

Format: Derecelendirme Ölçe?i (Likert Tipi Ölçek oldu?u varsayılmaktadır, orijinal kayıttaki derecelendirme bilgisi '-').

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Ö?rencileri (Çal??manın yayınlandı?? dergi ve konusu itibarıyla yüksekö?retim popülasyonu hedeflenmiştir.)

Ya? Grubu: Yeti?kin (18+)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çe?itli üniversitelerin eğitim fakültesi veya benzeri bölümlerinde öğrenim gören ö?renciler. (Spesifik örneklem büyüklü?ü ve özellikleri için orijinal makaleye başvurulmalıdır.)

Test Metodolojisi: Öz-bildirim ölçe?i (Self-report scale). Katılımcıların kendi bilgi okuryazarlı?? yetkinlikleri ve e?ilimleri hakkındaki ifadeleri belirli bir derecelendirme formatında (muhtemelen 5'li Likert) değerlendirmeleri beklenir.

Anahtar Kelimeler

Bilgi Eri?imi, Ele?tirel Değerlendirme, Yüksekö?retim, Ö?renci Becerileri, **Bilgi Okuryazarlı??**, **Ölçek Geli?tirme**.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilgi mevcut değildir.

Ba?ı? Kurulu? E-posta Adresleri: aadiguzel@harran.edu.tr

Yazı?ma Adresi: Abdullah Adıgüzel (Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ?anlı?urfa, Türkiye oldu?u varsayılmaktadır.)

?zinler, Ücret ve Test Y?i?

Ölçek, akademik bir makale kapsamında geliştirildi?i için, bilimsel ara?tırma ve eğitim amaçlı kullanımlarda yazarın izni alınarak kullanılabilir. Ticari kullanım veya geni? ölçekli uygulamalar için yazarla doğrudan iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ölçek, 2011 yılında geliştirilmi? ve yayınlanmamıştır.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: bilgi-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Adigüzel, A. (2011). Bilgi Okuryazarlı?? Ölçe?inin geliştirilmesi. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 17:15-28.

Bilgi Okuryazarlı?? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

(Ölçek maddeleri orijinal kaynakta sağlanmamıştır. Maddeler için Adıgüzel (2011) referansına bakılmalıdır.)